ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

www.fek.gr

(ΠΑΛΑΙΑ)

Έτος Ιδρύσεως 1840

ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ Φ.Ε.Κ.

ΧΟΡΩΔΙΑ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
ΑΛΚΗΣ ΜΠΑΛΤΑΣ

ΔΙΑΣΚΕΥΗ - ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ
ΠΕΤΡΟΣ ΓΑΛΛΙΑΣ

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΧΟΡΩΔΙΑΣ
ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΑΛΛΙΑΡΙΔΟΥ

Strolling along the Seashore, Λιπαρομάτα
Joaquín Sorolla (1909)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΓΚΡΕΚ

Μυριέλλα

ΟΠΕΡΕΤΑ

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 6, ΣΑΒΒΑΤΟ 7 &
ΚΥΡΙΑΚΗ 8 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2019

ΩΡΑ 8.30 μ.μ.

ΤΙΜΕΣ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ: **20, 15, 12 Ευρώ**

ΠΩΛΗΣΗ: **ΓΡΑΦΕΙΑ ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ**

ΔΕΥΤΕΡΑ έως ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ **17.00-20.00** - ΣΑΒΒΑΤΟ & ΚΥΡΙΑΚΗ **10:00-13:00**

Ο μουσουργός Αλέξανδρος Γκρεκ και η οπερέττα *Μυριέλλα*

Ο **Αλέξανδρος Γκρεκ** (1/13.11.1876-13.10.1959) γεννήθηκε και πέθανε στην Κέρκυρα, αλλά το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του βρέθηκε εκτός της πατρίδας του, δραστηριοποιούμενος ως μουσικοδιδάσκαλος και συνθέτης. Ήταν γιος του μαλτέζικης καταγωγής αμαξηλάτη Παύλου Γκρεκ και της Βρετανίδας Στέλλας Αλεξάντερ. Όπως και στην περίπτωση άλλων μαλτέζικης καταγωγής Κερκυραίων η μουσική αποτέλεσε μέσο αφενός επαγγελματικής αποκατάστασης και αφετέρου κοινωνικής κινητικότητας. Ο Γκρεκ, όμως, ανήκε και σε εκείνους τους εύλογα λίγους που προσέφεραν καίρια στην πρωτότυπη μουσική δημιουργία.

Ο Γκρεκ ολοκλήρωσε τις εγκύκλιες σπουδές του στο φημισμένο εκπαιδευτήριο «Καποδίστριας» του Λεωνίδα Βλάχου, απόφοιτοι του οποίου υπήρξαν μεταξύ άλλων ο Σπύρος Σαμάρας και ο Ναπολέων Λαμπελέτ. Οι επαγγελματικές μουσικές σπουδές του Γκρεκ ξεκίνησαν το 1894 μεταβαίνοντας, όπως και άλλοι συνθέτες της Επτανήσου πριν από εκείνον, στο Ωδείο της Νάπολης, όπου ειδικεύτηκε στο πιάνο. Το 1898 επέστρεψε στην Κέρκυρα «ποτισμένος με τα νάματα του Βάγκνερ και την μελωδίαν της γαλλικής και ιταλικής μουσικής», όπως αναφέρει και ο ίδιος. Την περίοδο εκείνη παρουσίασε στην πατρίδα του τις πρώιμες συνθέσεις του και το 1899, παράλληλα με την ιδιωτική διδασκαλία, ανέλαβε για ένα διάστημα και την καλλιτεχνική διεύθυνση της νεοσυσταθείσας τότε Φιλαρμονικής Εταιρείας «Μάντζαρος».

Λίγο αργότερα ξεκίνησε και τη σύνθεση της όπερας *Ανδρονίκη* (σε λιμπρέτο Α. Βρανά), έργου διαδραματιζόμενου κατά την περίοδο της Ελληνικής Επανάστασης και ταυτόχρονα σχετιζόμενου άμεσα με το γενικότερο κοινωνικοπολιτικό κλίμα που προηγήθηκε των Βαλκανικών Πολέμων. Με το έργο αυτό, μάλιστα, ο Γκρεκ καταγράφεται, ακολουθώντας τον Γεώργιο Λαμπελέτ και τον Κεφαλλονίτη Διονύσιο Λαυράγκα, στους πρωτοπόρους της

δημιουργίας της λεγόμενης «Εθνικής Σχολής», όρου που η συμβατική μουσική ιστορία θεωρεί, ότι προέκυψε στην Ελλάδα μέσω των ενεργειών του Μανώλη Καλομοίρη από το 1908 και μετά. Πράγματι, ο Γκρεκ το 1905, ευρισκόμενος πλέον στην Αθήνα με σκοπό να παρουσιάσει με τον θίασο τού Λαυράγκα την *Ανδρονίκη*, καθιστούσε σαφές, ότι στην όπερά του, παρότι βασίστηκε στα γνωρίσματα της σύγχρονής του μουσικής, θέλησε «να αποφύγ[ει] όσον το δυνατόν την ξενικήν χροιάν, συνάμα δε αφ'ενός μεν να εγχύσ[ει] την Ελληνικήν μουσικήν εις το καλούπι της σημερινής αρμονίας, αφ'ετέρου δε να μη βλάψ[ει] διόλου τον χρωματισμόν της εθνικής μελωδίας με τον πλούτον της νέας ενορχηστρώσεως». Άλλωστε, σε όλη του τη συνθετική πορεία πίστευε ότι «σήμερον ένας μουσουργός θα εμπνευσθή και θα γράψη κατά το πνεύμα της εποχής».

Η *Ανδρονίκη* τελικά δεν «ανεβάστηκε» το 1905 και ομοίως ατυχής ήταν η προσπάθεια παρουσίασής της το 1906 στον πλαίσιο της Μεσολυμπιάδας της Αθήνας. Έτσι το 1907 ο Γκρεκ, παρότι καθηγητής στο Ωδείο Πειραιά, επέστρεψε στην Κέρκυρα. Από την πατρίδα του φαίνεται ότι συνέχισε τις απόπειρες παρουσίασης της *Ανδρονίκης*, έχοντας μάλιστα εκκρεμή συμβόλαια με θέατρα της Αθήνας, του Καΐρου και της Τεργέστης. Παράλληλα επέδειξε ιδιαίτερη δραστηριότητα ως μουσικοπαιδαγωγός και μουσικός συνοδός συνεργαζόμενος, μεταξύ άλλων, και με την Ένωση Καλλιτεχνών Κερκύρας και τον εξαιρετικό βιολονίστα Τάσο Νικοκάβουρα. Έργα του ακούγονταν συστηματικά σε συναυλίες (Παλαιά Φιλαρμονική, Αρσάκειο κ.α.), ευεργετικές τραγουδιστών, δημόσιες τελετές και επιδείξεις της περιόδου. Ωστόσο, ο Γκρεκ δεν επεδίωκε τη συνέχιση της σταδιοδρομίας του στα στενά όρια της Κέρκυρας και όχημα για την ευρύτερη αναγνώρισή του συνέχιζε να θεωρεί την *Ανδρονίκη*.

Έτσι, παρά την αποτυχία παρουσίασής της στην Τεργέστη από τον θίασο Λαυράγκα το 1910 ο Γκρεκ αναζήτησε τη συνέχιση της επαγγελματικής πορείας του στις ανθούσες τότε κοσμοπολίτκες μητροπόλεις του παροικιακού ελληνισμού. Δεν επέλεξε, όμως, την πορεία προς βορρά (Τεργέστη, Βιέννη, Μασσαλία ή Λονδίνο), αλλά εκείνη προς νότο, και συγκεκριμένα προς τη δραστήρια και με έντονο το επτανησιακό στοιχείο παροικία της Αλεξάνδρειας, στην οποία βρέθηκε μεταξύ 1911 και 1948. Νωρίτερα, τον Μάρτιο του 1910, ο Γκρεκ είχε νυμφευθεί την Μαρία Αγιοβλασίτη, κόρη του οδοντιάτρου Γεώργιου Αγιοβλασίτη, η οποία υπήρξε μαθήτρια στο πιάνο του μουσουργού Δημήτριου Ανδρώνη και δραστηριοποιήθηκε συγγραφικά και μεταφραστικά στην Αλεξάνδρεια μέχρι τον θάνατό της τον Δεκέμβριο του 1935.

Ο Γκρεκ δεν υπήρξε ο μόνος Κερκυραίος δάσκαλος και συνθέτης που εργάστηκε στην παροικίας της Αλεξάνδρειας. Αν μη τι άλλο, είχε προηγηθεί λίγα χρόνια ενωρίτερα ο Ναπολέων Λαμπελέτ. Ωστόσο, ο Γκρεκ είχε με διαφορά την πλέον μακρόχρονη παρουσία στην Αλεξάνδρεια, συνδέοντας άρρηκτα το όνομά του με αυτήν. Οι αρχικοί οιωνοί ήταν άλλωστε θετικοί, μιας και στην Αλεξάνδρεια παρουσιάστηκε επιτέλους ολόκληρη η *Ανδρονίκη* το 1911. Μάλιστα, με την παρουσίαση αυτή συνδέεται και το υλικό της όπερας που εντοπίστηκε στο αρχείο του Ωδείου Αθηνών το 2014. Η συνθετική παραγωγή του Γκρεκ στην Αλεξάνδρεια αναπτύχθηκε σε ένα μεγάλο εύρος φωνητικών, οργανικών και μουσικοθεατρικών ειδών, και σύντομα αναγνωρίστηκε ως ένας εκ των πλέον δραστήριων μουσουργών της πόλης. Έργα του Γκρεκ ακούγονταν συχνά από τα

μουσικά σχήματα της πόλης, ιδιαιτέρως από την Ελληνική Φιλαρμονική Σχολή. Το 1923 ο μουσουργός διεύθυνε το μουσικό τμήμα της θρυλικής Ελληνικής Ένωσης «Αισχύλος-Αρίων», ενός φορέα της ομογένειας με ξεχωριστή και πολυεπίπεδη πολιτιστική και κοινωνική δράση. Παραλλήλως, δραστηριοποιήθηκε και εκπαιδευτικά καταρτίζοντας μουσικά ιδιώτες και χορωδιακά σχήματα. Συχνά επίσης εμφανιζόταν στις στήλες του αλεξανδρινού τύπου με σύντομα σχόλια ή εκτεταμένες μουσικές κριτικές, όπως έκανε και κατά την παραμονή του στην Κέρκυρα.

Άλλωστε, ο Γκρεκ παρά τη μακρόχρονη παρουσία του στην Αλεξάνδρεια δεν έχασε επαφή με την πατρίδα του. Αντιθέτως, το όνομά του και οι επιτυχίες του απασχολούσαν σε τακτική βάση τις κερκυραϊκές εφημερίδες και συχνά προτεινόταν στην επιτροπή του τότε κερκυραϊκού Δημοτικού Θεάτρου να επιδιώξει την μετάκληση του Γκρεκ σε αυτό, ώστε να παρουσιάσει κάποιο από τα αλεξανδρινά μουσικοθεατρικά έργα του. Εξαιτίας της συνθετικής δράσης του ο Γκρεκ ονομάστηκε και Επίτιμος Εταίρος της Παλαιάς Φιλαρμονικής και η μπάντα της απέδωσε τον Μάρτιο του 1936 τον *Χορό του Ζαλόγγου* του μουσουργού. Επίσης, το 1939 ο Γκρεκ, ανάμεσα σε άλλα, συνέθεσε και εμβατήριο για τα 75 έτη από την Ένωση των Επτανήσων. Αξίζει δέ να σημειωθεί, ότι το 1940 ο Γκρεκ ήταν ο μόνος από τους ουκ ολίγους ενεργούς Κερκυραίους συνθέτες και μουσικούς που τίμησε έμπρακτα την εκατοστή επέτειο της ίδρυσης της Παλαιάς Φιλαρμονικής συνθέτοντας, αφιερώνοντας και τυπώνοντας έναν ειδικά γραμμένο για την επέτειο ύμνο (σε ποίηση Ελ. Ψαρρά). Αλλά και το Μ. Σάββατο του 1946 η μπάντα της Παλαιάς απέδωσε την *Πένθιμη παθητική* του Γκρεκ κατά την περιφορά του επιταφίου του Αγίου Σπυρίδωνος.

Ο πόλεμος κράτησε τον Γκρεκ στο σχετικά ασφαλές περιβάλλον της Αιγύπτου και δεν άφησε ανεπηρέαστο το έργο του. Την άνοιξη του 1948, όμως, εβδομηντάρης πλέον και πλήρης εμπειριών αποφάσισε να αφήσει την Αλεξάνδρεια και να επιστρέψει οριστικά στην Κέρκυρα. Σε καμία περίπτωση, όμως, δεν έμεινε ανενεργός, όπως θα περίμενε κανείς. Αντιθέτως, επεδίωξε με νεανική ζέση την παρουσίαση των μουσικοθεατρικών έργων του στις εναπομείνασες θεατρικές υποδομές της βομβαρδισμένης Κέρκυρας. Οι παλαιότεροι Κερκυραίοι θυμούνται τις παραστάσεις της *Θείτσας* και της *Μυριέλλας* (1949, 1950, 1956), καθώς και αποσπασμάτων άλλων έργων του Γκρεκ στον, τότε ακόμη όρθιο, «Φοίνικα» ή στο «Εθνικόν», ακόμα και στο Κέντρο Νεοσυλλέκτων του νησιού. Ομοίως έντονη έχει μείνει η μνήμη της πανστρατιάς που είχε προκαλέσει ο πάντοτε αεικίνητος μουσουργός. Φωνητικές και άλλες συνθέσεις του ακούγονταν, βεβαίως, στο πλαίσιο των συναυλιών που κράτησαν στην Κέρκυρα σταθερή την αγάπη για τη μουσική σε εκείνα τα πρώτα δύσκολα μεταπολεμικά χρόνια. Γνωρίζοντας, επίσης, τη δύναμη του ραδιοφώνου ο Γκρεκ πέτυχε το 1958 να ακουστούν συνθέσεις του και από το νεοϊδρυθέντα (1957) ραδιοσταθμό βορειοδυτικής Ελλάδος του πάλαι ποτέ ΕΙΡ.

Συνεργάστηκε, επίσης, με τα κύρια μεταπολεμικά μουσικά σωματεία της πόλης. Ήδη από τον Μάιο του 1948 κινήθηκε με σκοπό τη δημιουργία μικτής χορωδίας στην Παλαιά Φιλαρμονική, προσπάθεια που από τον Ιούνιο του 1949 συνέχισε στο πλαίσιο της «Μάντζαρος». Εκεί έπαιξε σημαντικό ρόλο στην οργάνωση και μικρής συμφωνικής ορχήστρας (1952), η οποία υπήρξε ενεργή για ένα διάστημα, καθώς και στη διοργάνωση φωνητικών συναυλιών και στη

δημιουργική δραστηριότητα του τότε υπάρχοντος μουσικοθεατρικού τμήματός της. Το 1953 ο Γκρεκ ανέλαβε και επισήμως την καλλιτεχνική διεύθυνση του Ωδείου Κερκύρας, το οποίο τότε επαναλάμβανε με συστηματικό τρόπο τις προσπάθειες επαναδραστηριοποίησής του, διευθύνοντας και συναυλίες του. Πολυάριθμοι υπήρξαν και οι μαθητές του στην Κέρκυρα κατά τη μεταπολεμική περίοδο, κυρίως στο πιάνο και στο τραγούδι. Πάντοτε θυμούνται τον ευγενικό χαρακτήρα και την εξυπνάδα του δασκάλου τους, μεταδίδοντάς τα και στους νεώτερους. Ο Αλέξανδρος Γκρεκ άφησε την Κέρκυρα μόνιμα πλέον τον Οκτώβριο του 1959, ακριβώς πριν εξήντα χρόνια. Πράγματι, όμως, όπως ανέφερε το 1963 και ο γραμματέας της Παλαιάς Φιλαρμονικής Αναστάσιος Παπαναστασάτος, ο μουσουργός «μέχρι των τελευταίων ημερών του δεν έπαυσεν εργαζόμενος δια την ανάπτυξιν της μουσικής εν Κερκύρα, συνεχίζων την μεγάλην ευγενήν παράδοσιν της ιδιαιτέρας πατρίδας του».

Το 1962 το μουσικό αρχείο του Αλέξανδρου Γκρεκ δωρήθηκε από την αδελφή του, Αικατερίνη Σπ. Χαντζάρη, κατόπιν επιθυμίας του μουσουργού στην Παλαιά Φιλαρμονική, όπου και απόκειται μέχρι σήμερα. Η δωρεά ενθυμημάτων του Γκρεκ στη Φιλαρμονική κορυφώθηκε τον Νοέμβριο του 1963 με την αποστολή από τον Σπ. Χαντζάρη της προσωπογραφίας του συνθέτη, δια χειρός Στέφανου Σγούρου.

Δεν θα ήταν υπερβολή να πει κανείς, ότι η οπερέτα ***Μυριέλλα*** εξαιτίας των μεταπολεμικών παραστάσεών της, των πάμπολλων μαθητών του Γκρεκ και της συχνής απόδοσης συγκεκριμένων αποσπασμάτων της από την μπάντα της «Μάντζαρος» (ο αείμνηστος Στέφανος Δολιανίτης μαθήτευσε, άλλωστε, με τον μουσουργό) αποτελεί εδώ και δεκαετίες έναν μύθο στα κερκυραϊκά μουσικά πράγματα. Δικαιολογημένα συμβαίνει αυτό, διότι ακόμη και αυτές οι επιλεγμένες μελωδικές στιγμές του έργου δεν αφήνουν αμφιβολία για την ποιότητά του.

Η πλήρης αναβίωση της *Μυριέλλας* εξήντα χρόνια μετά τον θάνατο τού Αλέξανδρου Γκρεκ προσφέρει τη δυνατότητα της παρουσίασης ορισμένων λιγότερο γνωστών στοιχείων γύρω από αυτήν. Η *Μυριέλλα* πρωτοπαρουσιάστηκε στις 24.8.1932 στο μοναδικό θερινό θέατρο της Αλεξάνδρειας, το περίφημο τότε «Λούνα Παρκ». Το κείμενο και τους στίχους υπέγραφε ο Μάρκος Μαλλιαράκης και ορθώς το έργο χαρακτηριζόταν από τον αλεξανδρινό τύπο ως «οπερέτα-ηθογραφία». Ο Γκρεκ μετά την πατριωτικού περιεχομένου *Ανδρονίκη* είχε ήδη παρουσιάσει την «ιστορική οπερέτα-ιλαροτραγωδία» *Σέλευκος Νικάτωρ* (1929, κείμενα: Ν. Γριμάλδης) και την οπερέτα *Σεχραζάτ* (1931, κείμενα: Μ. Ανατολέας και Γ. Χαλκέας), προσθέτοντας στα πιστεύω του ότι ο συνθέτης δεν πρέπει να γράφει μόνο «κατά το πνεύμα της εποχής», αλλά και κατά τον τόπο, όπου βρίσκεται. Πράγματι, δεν είναι δύσκολο να εντοπίσει κανείς τις πηγές έμπνευσης των δύο προγενέστερων έργων του Γκρεκ: ο μεν *Σέλευκος* σχετίζεται άμεσα με το ελληνιστικό παρελθόν της Αλεξάνδρειας, η δε *Σεχραζάτ* έχει σαφείς ανατολίτικες (ή, ορθότερα, αραβικές) συνδηλώσεις.

Ενδεχομένως, όμως, η υπόθεση της *Μυριέλλας* να μοιάζει κάπως άσχετη με τα προηγούμενα αλεξανδρινά μουσικοθεατρικά έργα του Γκρεκ. Αν μη τι άλλο, διαδραματιζόμενη με φόντο τα νησιά του Αιγαίου Πελάγους είναι

πρωτίστως «εκτός τόπου». Με μια άλλη προσέγγιση, όμως, η *Μυριέλλα* θα μπορούσε να αποτελεί το τρίτο μέρος μιας άτυπης και, κατά πάσα πιθανότητα, ασυνείδητης από τον Γκρεκ, «αλεξανδρινής τριλογίας». Μιας τριλογίας που μετά από το ελληνιστικό παρελθόν και τις αραβικές αναφορές φέρνει στο προσκήνιο την τρέχουσα, κοσμοπολίτικη, «ηθογραφική» πραγματικότητα της Αλεξάνδρειας των παραμονών του Πολέμου, καίτοι τοπικά μετακινημένη στο, ούτως ή άλλως γειτνιάζον, Αιγαίο. Ο Μαλλιαράκης δεν θα δυσκολεύτηκε να βρει τα πρότυπα την πλοκής του: τα σκάνδαλα και οι συμπεριφορές των εύπορων και λιγότερο εύπορων αστών της Ελλάδας και της Αλεξάνδρειας, η άσχημη κατάσταση των μη προνομιούχων από πλευράς υγείας και καθημερινότητας, η υπέρβαση των εξουσιών και διάφορα τραγικά περιστατικά (από απόπειρες αυτοκτονιών μέχρι και δολοφονίες) γέμιζαν σε καθημερινή βάση τις σελίδες των εφημερίδων της παροικίας. Δεν απέμενε τίποτε άλλο παρά να αναλάβει η έμπειρη πένα του Μαλλιαράκη τον συνδυασμό τέτοιων και ακόμη περισσότερων στοιχείων, ώστε να δημιουργηθεί το οπερετικό σενάριο της *Μυριέλλας*. Αποτέλεσμα ήταν «ένα λιμπρέτο του οποίου το ωραίο θέμα κρατεί ζωηρόν απ' αρχής μέχρι τέλους το ενδιαφέρον τού κοινού».

Άλλωστε, η οπερέτα, όπως και ο νεόκοπος τότε ελληνικός κινηματογράφος (με τόσους πρωταγωνιστές της οπερέτας να δίνουν το παρών σε αυτόν), στηρίζονταν κατά κόρον στην κείμενη πραγματικότητα για τη δημιουργία σεναρίων. Επιπλέον, μια πλοκή, όπως της *Μυριέλλας*, ήταν αρμόζουσα και για μια καλοκαιρινή παραγωγή, αφού λίγο αργότερα επισημαίνεται με αφορμή άλλες παραστάσεις, ότι το αλεξανδρινό κοινό αρέσκεται στην παρακολούθηση «ενός ευθύμου και ελαφρού προγράμματος, το οποίον θεωρεί κατόπιν μακράς συνηθείας, απαραίτητον κατά την θερινήν περίοδον». Το σενάριο της *Μυριέλλας*, όμως, ως ηθογραφικό ασκούσε ταυτόχρονα έμμεση και καθόλου «υπό την θερινήν ραστώνην» κοινωνική κριτική. Παραλλήλως, αποτελούσε ιδανικό όχημα στιγμιαίας απόδρασης του μεγαλύτερου μέρους των θεατών από τη ζοφερή πραγματικότητα της καθημερινότητάς του: το 1932 το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης του 1929 ήταν πρόσφατο και αισθητό, η άρτι χρεοκοπημένη Ελλάδα βρισκόταν σε πολιτική κρίση, η Σοβιετική Ένωση εν πολλοίς λιμοκτονούσε, η Ευρώπη και η Άπω Ανατολή ήταν σε αναβρασμό, η Κοινωνία των Εθνών παροπλισμένη και το ναζιστικό καθεστώς στη Γερμανία ένα βήμα πριν την κατάληψη της εξουσίας, την ώρα που το ιταλικό φασιστικό καθεστώς εόρταζε την πρώτη δεκαετία του.

Αλλά και ο τότε πενηντάρης Γκρεκ, πιστός στην πεποίθηση της νιότης του ότι «σήμερον ένας μουσουργός θα εμπνευσθή και θα γράψη κατά το πνεύμα της εποχής» και έχοντας επισημάνει από το 1909 τη φθίνουσα πορεία της όπερας ως είδους, υιοθέτησε δομικά τις μουσικές συμβάσεις μιας οπερέτας που απευθυνόταν στο κοινό της δεκαετίας του 1930. Ωστόσο, στη μουσική του δεν ξέχασε ούτε στιγμή τις μελοδραματικές απαρχές του. Αυτά τα εκλεκτικά χαρακτηριστικά οδήγησαν την κριτική ήδη από την πρεμιέρα της *Σεχραζάτ* να κάνει λόγο σε αναμόρφωση από τον Γκρεκ της συμβατικής ιδέας περί οπερέτας. Παρόμοια στοιχεία χρησιμοποίησε λίγο αργότερα και στη *Μυριέλλα*.

Η «πρώτη» της *Μυριέλλας* πραγματοποιήθηκε, όπως ήδη ειπώθηκε, στις 24.8.1932 και κατά την ίδια σαιζόν επαναλήφθηκε άλλες δύο φορές. Ήταν ένα από τα πολλά έργα του λεγόμενου «ελαφρού μουσικού θεάτρου» που

παρουσιάστηκαν από τη σκηνή του «Λούνα Παρκ» μεταξύ Μαΐου και Σεπτεμβρίου 1932. Αυτά περιλάμβαναν, πέρα από οπερέτες του διεθνούς ρεπερτορίου, και έργα του Ν. Χατζηαποστόλου και του Θ. Σακελαρίδη, καθώς και των Κερκυραίων Σπ. Σαμάρα (*Η Κρητικοπούλα*) και Ιωσήφ Ριτσιάρδη (*Η γυναίκα διάβολος*). Επίσης, στην ίδια σαιζόν παρουσιάστηκαν και οπερέτες άλλων συνθετών της αλεξανδρινής παροικίας, του Χαράλαμπου Μαυρομάτη και του Κρίνο ντε Κάστρο (αμφότεροι συνδεδεμένοι με τη Φιλαρμονική Ένωση της πόλης), καθώς και μια «αλεξανδρινή επιθεώρηση», ενώ ο Μαλλιαράκης υπέγραφε και άλλα έργα της συγκεκριμένης θεατρικής περιόδου. Με τα δεδομένα αυτά η παρουσία στις μουσικοθεατρικές παραστάσεις του Γκρεκ, Κερκυραίου στην καταγωγή και Αλεξανδρινού κατ'επιλογή, διευκολύνθηκε (αν δεν θεωρήθηκε ως τρόπον τινά υποχρεωτική).

Ο θίασος, ο οποίος πρωτανέβασε τη *Μυριέλλα* ήταν ο ελληνικός που είχε μόλις ολοκληρώσει τις εμφανίσεις του στο Κάιρο και είχε έρθει σε συμφωνία να εμφανιστεί στην Αλεξάνδρεια πριν αναχωρήσει για την Ελλάδα. Επικεφαλής του ήταν ο εξαιρετικός κωμικός Μάνος Φιλιππίδης (ο οποίος θα ενσάρκωνε τον Μανώλη), έχοντας μαζί του την θρυλική Ζωζώ Νταλμάς (η «πρώτη» Μυριέλλα) και τον τενόρο Μιχάλη Κωνσταντίνου (ο «πρώτος» Μάνος). Ο θίασος συμπληρωνόταν με τα εξίσου εκλεκτά ονόματα «του νεαρού τενόρου κ.Δακοπούλου, του καρατερίστα κ.[Κώστα] Πομώνη, του χορευτού και μπριλάντε κωμικού κ.Μιχαήλ Κωνσταντινίδη, του κ.[Ράλλη] Αγγελίδη, του κ. [Κυριάκου] Μαυρέα, της νέας σουμπρέτας κ.Ντένυς Κωνστάνς, της κ.Νίτσας Κωνσταντίνου, της αμιμήτου καρατερίστας κ.Λόλας Φιλιππίδου, του χορογράφου Μπαρκουιλλέρο και της χορωδίας ανδρών και γυναικών είκοσι άτομων».

Η υποδοχή της *Μυριέλλας* από το κοινό εστιάστηκε στη μουσική της και όχι αδίκως. Ήδη την ημέρα της πρεμιέρας ο αλεξανδρινός τύπος σημείωνε χαρακτηριστικά, ότι η εν γένει μουσική παραγωγή του «ευφήμως γνωστού ανά το πανελλήνιον» Γκρεκ ήταν τόσο διαδεδομένη «όσον και η συμβολή του εις την εξύψωσιν της ελληνικής τέχνης, ώστε να περιττεύη πάς έπαινος». Επίσης, αναφέρεται, ότι «τα έργα του πρωτότυπα επιμελώς επεξειργασμένα, διαπνεόμενα από μίαν απαράμιλλον και λεπτήν αισθηματικότητα, φέρουσαν την προσωπικήν σφραγίδαν του συνθέτου, έθελξαν πάντοτε και ενθουσίασαν τα ακροατήρια».

Το σχόλιο της επομένης ήταν εν πολλοίς αναμενόμενο: «Η χθεσινή πρώτη της *Μυριέλλας* ήλθε να επικυρώση δια μίαν έτι φοράν την επικρατούσαν γνώμην περί του εξαιρετικού ταλάντου του συμπαθούς Κερκυραίου μουσικοσυνθέτου. Ο εκλεκτός κόσμος των 'πρώτων' απεκόμισε, φεύγων, ενθουσιώδεις εντυπώσεις από την γλυκυτάτην και συναρπαστικήν μουσικήν του έργου όσον και από την πλοκήν του μύθου. Ιδιαιτέρως υπερήρεσε το ταγκό της 2ας πράξεως 'Μυριέλλα, αγαπημένη μου' με εκτελεστήν τον κ. Κωνσταντίνου, καταχειροκροτηθέν και επαναληφθέν τρις».

Άλλες σελίδες της κριτικής της Αλεξάνδρειας υπογραμμίζουν έμμεσα, αλλά με σαφήνεια, τον προαναφερθέντα ιδιαίτερο χαρακτήρα της μουσικής σε σχέση με την πίστη του Γκρεκ στο μελόδραμα: «Η *Μυριέλλα* εκφεύγει από τα τετριμμένα της οπερέτας με την πρωτότυπο (προ πάντων πρωτότυπο) γεμάτη μελωδία και χάρη μουσική της, που με ζωηρά χρώματα χρωματίζει τα ψυχολογικά συναισθήματα».

Χαρακτηριστικό της αποδοχής της *Μυριέλλας* από το αλεξανδρινό κοινό είναι ότι ένα χρόνο αργότερα, τον Σεπτέμβριο του 1933, το συγκεκριμένο έργο παρουσιάστηκε ξανά στο θέατρο «Λούνα Παρκ» με σκοπό τη συγκέντρωση χρημάτων για τα Λαϊκά Συσσίτια της πόλης (άλλο ένα αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης). Την οργάνωση και την επάνδρωση της παράστασης ανέλαβε η απαρτιζόμενη από ερασιτέχνες, αλλά εξόχως δραστήρια, Ελληνική Χορωδία της Αλεξάνδρειας, η οποία «δια να δυνηθή άπασα η ελληνική Αλεξάνδρεια να παρακολουθήσει την *Μυριέλλαν*» πραγματοποίησε τρεις παραστάσεις του έργου σε δύο ημέρες.

Δεδομένης της αποψινής αναβίωσης της *Μυριέλλας* στην γενέθλια πόλη του συνθέτη, δεν είναι άσκοπη μια επιγραμματική αναφορά στην πορεία του έργου στην μεταπολεμική Κέρκυρα. Όπως ήδη σημειώθηκε, ο Γκρεκ με την επιστροφή του στο νησί κινήθηκε μεθοδικά για την παρουσίαση των έργων του. Μάλιστα, το 1949 και το 1950 παρουσίασε υπό την αιγίδα της Φιλαρμονικής Εταιρείας «Μάντζαρος» την *Μυριέλλα* βασιζόμενος στις τοπικά ευρισκόμενες δυνάμεις και πρωταγωνιστές τους Δώρα Λαζαράτου, Φιλάρετο Κορωνάκη, Αρτέμιδα Κουρή, Γεώργιο Κασταμονίτη κ.α. Δεν εγκατέλειψε, όμως, και τη δημιουργική πλευρά του: Το καλοκαίρι του 1952 είχε ήδη παρουσιάσει την νέα του οπερέτα *Η θείτσα μας* (σε κείμενα Α. Βραδή και Άλκη Πιέρη) με τη συνεργασία του μουσικοθεατρικού τμήματος της Φιλαρμονικής Εταιρείας «Μάντζαρος». Η συνεργασία αυτή αποτέλεσε τη βάση δημιουργίας μιας πεπειραμένης ομάδας ερασιτεχνών ηθοποιών και μονωδών, η οποία είχε την δική της ιδιαίτερη πορεία.

Έτσι, στις 8 Αυγούστου 1956 ο Γκρεκ συνεργαζόμενος με τον Θοδωρή Ζαμάνη παρουσίασε και διεύθυνε την *Μυριέλλα* στο θερινό θέατρο «Φοίνικας» υπό την αιγίδα της «Μάντζαρος» και με τη συμμετοχή της Κερκυραϊκής Καντάδας. Μάλιστα, το κείμενο της οπερέτας διασκευάστηκε επίσης από τον Άλκη Πιέρρη, ώστε να ανταποκρίνεται στα δεδομένα της εποχής μεταφέροντας επιπλέον τη σκηνική δράση στο Ιόνιο Πέλαγος. Τα ονόματα των συντελεστών της συγκεκριμένης κερκυραϊκής παράστασης της *Μυριέλλας* παρουσιάζονται εδώ από το πρόγραμμα της παράστασης ως ιστορικό τεκμήριο εκείνης της τόσο δυναμικής εποχής. Ωστόσο, παρότι είχε προγραμματιστεί η επανάληψή της *Μυριέλλας* για την επόμενη μέρα, αυτή αναβλήθηκε εξαιτίας της μη διαθεσιμότητας του θεάτρου. Μάλιστα, για την απρόσμενη αυτή εξέλιξη υπήρξαν τις επόμενες ημέρες αρκετά έντονες αντεγκλήσεις, μερικές και δια του τύπου, μεταξύ των επιχειρηματιών του «Φοίνικα», της τότε διοίκησης της «Μάντζαρος» και της Επιτροπής των Κερκυραϊκών Εορτών (οι παραστάσεις των οποίων συνέπεσαν με εκείνη της *Μυριέλλας*). Σε κάθε περίπτωση ζημιωμένο βγήκε το κοινό, το οποίο έχασε την ευκαιρία να ξανακούσει για δεύτερη φορά την αξιόλογη και κερκυραϊκών πλέον αναφορών οπερέτα του συντοπίτη τους.

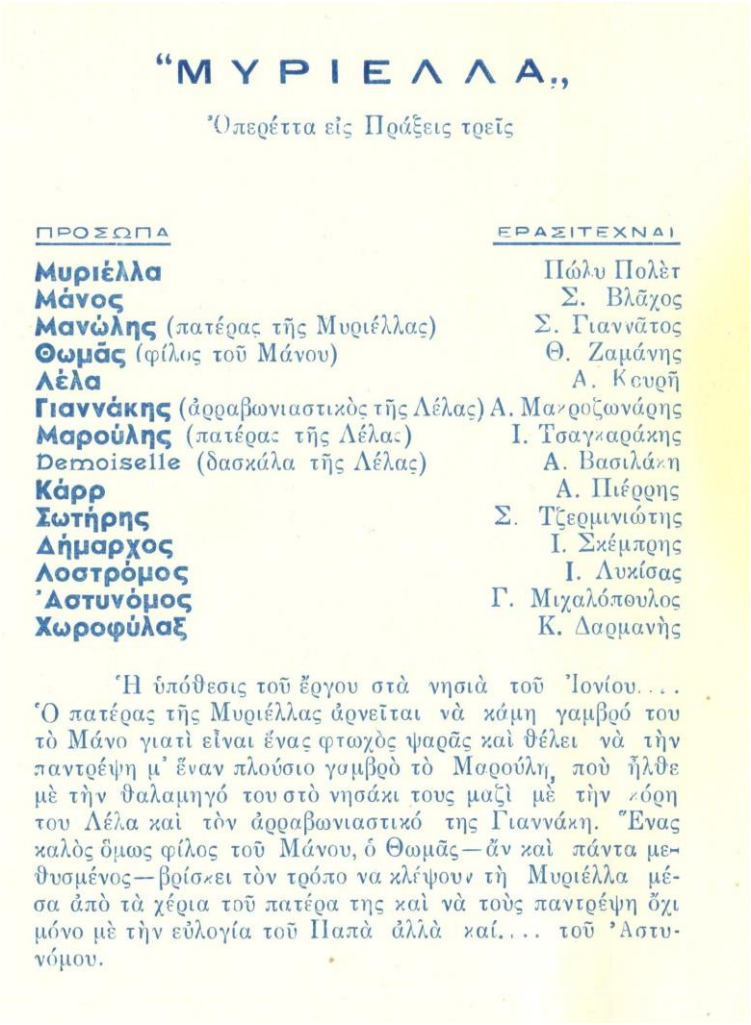

"ΜΥΡΙΕΛΛΑ,,

Ὀπερέττα εἰς Πράξεις τρεῖς

ΠΡΟΣΩΠΑ	ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΑΙ
Μυριέλλα	Πώλυ Πολὲτ
Μάνος	Σ. Βλᾶχος
Μανώλης (πατέρας τῆς Μυριέλλας)	Σ. Γιαννᾶτος
Θωμᾶς (φίλος τοῦ Μάνου)	Θ. Ζαμάνης
Λέλα	Α. Κουρῆ
Γιαννάκης (ἀρραβωνιαστικὸς τῆς Λέλας)	Α. Μαυροζωνάρης
Μαρούλης (πατέρας τῆς Λέλας)	Ι. Τσαγκαράκης
Demoiselle (δασκάλα τῆς Λέλας)	Α. Βασιλάκη
Κάρρ	Α. Πιέρρης
Σωτήρης	Σ. Τζερμινιώτης
Δήμαρχος	Ι. Σκέμπρης
Λοστρόμος	Ι. Λυκίσας
Ἀστυνόμος	Γ. Μιχαλόπουλος
Χωροφύλαξ	Κ. Δαρμανὴς

Ἡ ὑπόθεσις τοῦ ἔργου στὰ νησιὰ τοῦ Ἰονίου.... Ὁ πατέρας τῆς Μυριέλλας ἀρνεῖται νὰ κάμη γαμβρό του τὸ Μάνο γιατὶ εἶναι ἕνας φτωχὸς ψαρᾶς καὶ θέλει νὰ τὴν παντρέψη μ' ἕναν πλούσιο γαμβρὸ τὸ Μαρούλη, ποὺ ἦλθε μὲ τὴν θαλαμηγό του στὸ νησάκι τους μαζὶ μὲ τὴν κόρη του Λέλα καὶ τὸν ἀρραβωνιαστικό της Γιαννάκη. Ἕνας καλὸς ὅμως φίλος τοῦ Μάνου, ὁ Θωμᾶς—ἂν καὶ πάντα μεθυσμένος—βρίσκει τὸν τρόπο νὰ κλέψουν τὴ Μυριέλλα μέσα ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ πατέρα της καὶ νὰ τοὺς παντρέψη ὄχι μόνο μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Παπὰ ἀλλὰ καί.... τοῦ Ἀστυνόμου.

Ο αεικίνητος Γκρεκ, όμως, δεν πτοήθηκε και μάλιστα προγραμμάτιζε να παρουσιάσει τη *Μυριέλλα* το καλοκαίρι του 1960. Ο θάνατος τον πρόλαβε, όμως, και η οπερέτα του θα έπρεπε να περιμένει ακριβώς έξι δεκαετίες ώστε να δει πλήρως παρουσιασμένη το φως της θεατρικής σκηνής, μέσα από τα μάτια και τα αυτιά μιας πλειάδας νεώτερων συντελεστών που χρωστάνε πολλά στην επτανησιακή δυναμική και δημιουργικότητα, εκπρόσωπος των οποίων υπήρξε και ο Αλέξανδρος Γκρεκ.

Κώστας Καρδάμης

Βιβλιογραφική σημείωση: το παραπάνω κείμενο προγράμματος αντλεί την τεκμηρίωσή του από την αλεξανδρινή εφημερίδα *Ταχυδρόμος-Ομόνοια* των ετών 1931, 1932, 1933, καθώς και από τον προπολεμικό και μεταπολεμικό κερκυραϊκό τύπο (*Αλήθεια*, *Ελευθερία*, *Επόπτης*, *Κερκυραϊκά Νέα*, *Φωνή* κλπ). Επίσης, από τη διπλωματική εργασία της Τατιάνας Παπαστοΐτση, *Η όπερα* Ανδρονίκη *του Αλέξανδρου Γκρεκ* (Κέρκυρα: Ιόνιο Πανεπιστήμιο-Τμήμα Μουσικών Σπουδών, 2015) και, φυσικά, από το αποκείμενο στη Φιλαρμονική Εταιρεία Κερκύρας αντίστοιχο αρχειακό υλικό. Ευχαριστίες και από εδώ σε όλους τους «παλαιούς Κερκυραίους», νεώτατους και θαλερούς στην ψυχή, οι οποίοι προσέφεραν απλόχερα αναμνήσεις και πληροφορίες για εκείνη την εποχή. Αυτές ενσωματώθηκαν, όσο το επέτρεπε ο στόχος και η έκταση του παρόντος κειμένου.

Πρώτη Πράξη

ΜΥΡΙΕΛΛΑ

ΟΠΕΡΕΤΤΑ ΕΙΣ 3 ΠΡΑΞΕΙΣ

Λονουή Κείμενον - Δέγα

Αγεζ. Σιρεί Διάπλασις Μαμμαράκ.

1932